

יותר ויותר עסקים מפנימים את המשמעות של פיקוח חוץ-ממשלתי

"בעולם שקוף רמת האחריות גבוהה יותר"

ארון קרמר, מנכ"ל BSR העולמית, מהגופים המשפיעים בעולם בתחום אחריות תאגידית, טוען שבעידן שבו עסקים נתונים לביקורות פוליטיות – חברות נדרשות לענות גם על שאלות כמו קידום זכויות אדם. למשקיעים הוא קורא לתגמל חברות התורמות לקהילה, ולחברות ישראליות הוא מייעץ: נקטו מהלכים לזירוז תהליך השלום

גוונים של ירוק

חוק המיחזור לא חדר לתודעת הישראלים

עמותת אדם טבע ודין ערכה כשבוע שעבר כנס באוניברסיטת תל-אביב לרגל שנה לחוק מיחזור הפסולת האלקטרונית. סקר שביצעה העמותה לקראת הכנס מעלה תוצאות עגומות: רק 50% מהנשאלים שמעו על החוק, 80% אינם מודעים לזכאותם למסור מוצר אלקטרוני ישן בעת רכישת מוצר חדש, ו-90% לא ידעו כי זכותם לקבל פינוי מוצר ישן בעת אספקת משלוח של מוצר חדש לביתם. תוצאות השנה הראשונה ליישום החוק טרם פורסמו. יעדי הו מיחזור של 15% מהפסולת האלקטרונית בישראל.

וולס פארגו מימנה פרויקטים סביבתיים ב-36 מיליארד דולר

בדו"ח האחריות התאגידית שפרסמה קבוצת הבנקאות וההשקעות וולס פארגו נמצא כי החברה ביצעה בשנה שעברה רכש בהיקף מיליארד דולר מספקים "מגוונים", כלומר כאלה המגיעים מאוכלוסיות מוחלשות. מדובר ב-10% מכלל הרכש שביצעה הקבוצה בשנה זו. כמו כן מימנה הקבוצה מיזמים בעלי ערך סביבתי בסכום של 36 מיליארד דולר, וזאת לעומת יעד של 30 מיליארד דולר עד 2020.

בקרדי חנכה מבשלת ג'ין יוקרתי – הנעדרת נזקים סביבתיים

חברת המשקאות בקרדי חנכה לפני חודשים אחדים מבשלה חדשה לג'ין יוקרתי בומביי ספיי, כחלק מהתחייבותה להגיע לאפס השפעה על הסביבה במוצרים שלה. כך למשל במבשלה החדשה כל הפסולת האורגנית מתהליך ייצור הג'ין נשרפת בומביי ספיי במערכת ייצור חום מביומאסה, והחום חוזר להליך הייצור. כמו כן, המבשלה, שנעשה בה שימוש בחומרים מתכלים, משתמשת בסוכר מסחר הוגן ופועלת להפחתת משקל האריזה.

גיל הליאן

ראיון כלכליסט

למודעות הציבור, אלא שבעידן המדיה החברתית לכולנו יש אפשרויות לעי שות זאת. יש ארגונים לא ממשלתיים שהם חזקים יותר מבעבר, והפיקוח על פעילותם של עסקים נהיה משמעותי יותר.

קרמר, עורך דין בהכשרתו, הצטייף ל-BSR ב-1995 ועסק שם בקשרים בין זכויות אדם לפעילותן של חברות מסחריות. ב-2001 הקים את הסניף של BSR בהונג קונג, וב-2002 הקים את הסניף האירופי בפריז. ניהול הארגון עבר לידי ב-2004.

ארגון מעלה הישראלי הזמין את קרמר לביקור בארץ כדי להיפגש כאן עם בכירים במגזר העסקי, ולחשוף אותם לבזון טון העולמי של הגברת שקיפות ואחריות.

"האג'נדה שלנו היא גלובלית במהותה: יצירת ערך מקסימלי לחברה, לעובדים, לסביבה ולמשקיעים. היתה לנו שיחה על העסקה וקידום של אוכלוסיות מוחלשות. זה נושא שתקף לכל מקום, אבל יש לזה הגדרה מיוחדת בישראל לפי הסטנדרטים של ישראל."

מה הייחוד בישראל?
"האוכלוסייה שונה. ההיסטוריה

או אחרת תתפרסם בציבור?"
לדבריו, האחריות שהוטלה עלינו ב-100-200 שנים האחרונות היתה פשוטה וברורה: המדינה קבעה את החוקים ואכפה אותם. אלא שהעולם השתנה. "היום אנחנו גרים בעולם שקוף – ויש רמת אחריות שמגיעה עם שקיפות. אפשר לדעת מהר מאוד אם חברה עושה משהו לא בסדר" – כך מתאר קרמר את המציאות החדשה שבה פועלות חברות גלובליות.

מה יכול לזרז אימוץ פרקטיקות להקמת נזקים חברתיים וסביבתיים? "חברות היו הולכות יותר רחוק ויותר מהר אם היו מקבלות תגמול כל-שהו על כך מבעלי המניות והמשקיעים שלהן. כמו כן הצרכנים – עליהם לבחור במוצר שיוצר בצורה ההוגנת ביותר, כלומר להביא בחשבון את רמת ההתחשבות בעובדים ובספקים ואת המאמצים למוצר השפעות סביבתיות שליליות.

לדבריו, עסקים מנסים כיום למייד את השפעתם על החברה והסביבה, ולאמץ דרכים להפחתת הנזק ולהעצמת התרומה החיובית. "בעבר המדינה המסורתית היא שהעלתה נושאים

עסק ישראלי צריך לעשות מאמץ כדי להפחית את רמות הסכסוך בין יהודים לערבים", אומר ארון קרמר, מנכ"ל BSR (Business for Social Responsibility), אחד הארגונים המרכזיים בעולם מבחינת קידום אחריות תאגידית בחברות מסחריות. "זה יאפשר לכלכלה הישראלית לשגשג, ואני חושב שזה מה שעסקים הכי רוצים. שלום זה טוב לביזנס, ופעילות של חברות להפחתת רמת הסכסוך יכריח בתורה לסייע למאמצים ממשלתיים להשגת שלום".

קרמר מכיר לא מעט חרדי הנהלות מבפנים. הוא ייעץ ליותר מ-250 חב"רות, ובהן ענקיות גלובליות כמו נייקי, ריו טינטו, רויאל דאץ' של, שברון, ג'נרל מוטורס, נובורדיסק, פורד ויונילייבור. כמו כן קרמר לוקח חלק ביוזמות של האו"ם והבנק העולמי לשיפור פעילותן של אותן חברות בנושאי חברה וסביבה. מה השתנה בתפיסה של אותן חברות? על כך משיב קרמר: "עסקים שואלים את עצמם: האם נרצה שפעילות כזאת

בישראל הנושאים שעלו בפגישה היו האוכלוסייה הערבית והאתיופים. בארה"ב מדברים על חברה פוסט-גזעית. אין יותר רוב לבן, ואין יותר אוכלוסייה דומיננטית"

מרחב ציבורי

4 ניצחונות על השוק החופשי מדי

הון שלטון אמריקאי

אקסון תרמה ומושל ניו ג'רזי סידר לה הנחה של מיליארדים

הבלון הדמוקרטי שלנו סובל מחור שממנו דולף אוויר השוויון. את מה שהחל כנקב הרחיבו בחריצות בעלי הון שבעשורים האחרונים השיגו השפעה בלתי נתפסת על ההליך הדמוקרטי. הם עשו זאת בתרומות אישיות לפוליטיקאים ולמפלגות ועל ידי מדיניות דלת מסתובבת, שמבטיחה לכל בעל השפעה פוליטית עבודה במשרה בכירה לאחר פרישתו מהקריירה הציבורית. התהליך הזה לא פסח כמו כן על ארצנו, אבל בשבוע שעבר הפגינה אמריקה דוגמה מובהקת משלה לתופעה. כריס כריסטי, המושל הרפובליקני של ניו ג'רזי, הראה לבוחרים שלו את האינטרסים של מי הוא באמת מייצג – את חברת הנפט אקסון. אחרי יותר מעשור של התריינות משפטית מפולפלת עם ענקית האנרגיה אקסון מוביל ותביעת פיצויים בהיקף 9 מיליארד דולר על נזק סביבתי עצום שגרמה החברה, כריסטי הגיע להסדר משלו עם חברת הנפט: 225 מיליון דולר. 3% מסכום התביעה המקורי, או 3 סנט לדולר.

איתי להט

1

אקסון למען כריסטי

הזרימה 2 מיליון דולר לקמפיין

מושל ניו ג'רזי כריס כריסטי, שמבקר בשנה האחרונה את הנשיא אובמה על אי יכולתו להגיע לעסקאות מוצלחות בפר לייטיקה ובכלכלה, אכן הגיע לעסקה מוצלחת ביותר – אבל לא עבור הבוחר שלו, אלא עבור חברת הנפט אקסון, שממנה ראה תרומות מפליגות בשנים האחרונות. ב-2009 למשל תרמה לו אקסון 2 מיליון דולר בעת שהתמודד על משרת המושל. ב-2014 היא תרמה לו ישירות 279 אלף דולר, ו-500 אלף דולר נוספים דרך ארגון המושלים האמריקאי. ב-2013 תרם לו משרד עורכי הדין שמייצג את אקסון 30 אלף דולר כדמי שתייה.

2

דלת מסתובבת

בכירים בניו ג'רזי עוברים לאקסון

אבל הקשר בין כריסטי לבין אקסון הוא הרבה יותר רחב. התובע הכללי של כריסטי עבר עבור אקסון במשך שבוע שנים לפני שנכנס לתפקיד. זה אותו תובע שהודיע לפני שבוע על העסקה. ראש המטה של כריסטי עזב בשנה שעברה את כריסטי כדי לעבור עבור חברת השידול שמייצגת את אקסון. ושבוע לפני שהוכרזה העסקה, עזב אחד משרי הקבינט של כריסטי כדי לעבור במשרד עורכי הדין שמייצג את אקסון במשפט. דלת מסתובבת וקשרי ממון מתברר עובדים היטב בדמוקרטיה האמריקאית.

תיקון עולם

המשחק Battlefield Hardline לקונסולת Xbox One

צילום: אי.מי

זוללות האנרגיה השקטות

קונסולות משחקים כמו Xbox יביאו את הגיימרים האמריקאים להוצאה של 250 מיליון דולר בשנה על צריכת חשמל במצב של standby. התקן האירופי דאג לכיבוי התכונה הבזבזנית

אנרגיה ערפדית? אינה מונח שמתאר התרחשות בסדרת הפולחן "דמדומים" או "דם אמיתי". הערפד הזה חי וקיים בכל בית, ובשקט-בשקט הוא מוצץ לכם אנרגיה מהשקע, בלי שתדעו שהוא שם: מדובר באנרגיה שמכשירים חשמליים שואבים במצב של המתנה (Standby). למשל כאשר מכשיר הטלוויזיה מכובה דרך השלט, הוא ממשיך לצרוך חשמל מהרשת כדי שיוכל "להתעורר" לזמינות מיידית על פי פקודה. לכאורה אין מדובר בתצרוכת גדולה של חשמל, כמה וואטים כאן ושם, אלא שיש לזכור שרבים מהמכשירים האלקטרוניים שלנו מופעלים בממוצע רק שעה ביום, כך שבכלל של דבר מצב המתנה צורך יותר אנרגיה ממצב ההפעלה הקצר יחסית.

האלופות בקטגוריית ערפדי האנרגיה הן קונסולות המשחקים PS4, Wii ו-Xbox One. לשלושתן יש יכולת למצוץ כמויות אנרגיה כה גדולות מהשקע, שכשמחברים אותן יחדיו, הן מסתכמות ביכולת הייצור של ארבע תחנות אנרגיה טיפוסיות באמריקה לברדה. והרגש הוא על אמריקה. בדיקות שערך ארגון NRDC (Natural Resources Defense Council) מלות על כוחה וחשיבותה של תקינה נכונה. הארגון מצא שהאקס בוקס החדש, זה שמצויד בתכונה instant on, המאפשרת הפעלה קולית ומיידית שלו, יעלה לגיימרים האמריקאים 250 מיליון דולר מדי שנה: התכונה החכמה הזו, שמאזינה בכל רגע נתון למתרחש בהדר וממתנה להפעלה קולית של משתמשים, אחראית ל-40% מצריכת האנרגיה השנתית של הקונסולה. במכשירים שנמכרים בארצות הברית היא מופעלת כברירת מחדל במכשיר, וכיבויה מצריך כניסה לעומק תפריטי ההגדרות - דבר שרובם המוחלט של המשי-תמשים לא טורח לעשות.

הפונקציה הבזבזנית של קונסולת המשחקים

- מאפשרת הפעלה קולית מיידית של הקונסולה
- אחראית ל-40% מתצרוכת האנרגיה השנתית של הקונסולה
- תביא לצריכת 11 מיליארד קילוואט בצפון אמריקה לברדה

הדבר המעניין הוא שבניגוד גמור לאמריקה, אצל האירופים תקינה מעורבנת של צריכת אנרגיה מחייבת את מייקרוסופט למכור את המכשירים כשברירת המחדל של תכונת Instant on כבויה. זה כל הברבל. והוא יוצר חיסכון משמעותי בצריכת אנרגיה.

כדי להבין יותר את התופעה, צריך לצלול אל החישובים של NRDC. הדור הרביעי של קונסולות משחקים שהושק בשנה שעברה יצרוך בצפון אמריקה לברדה כ-11 מיליארד קילוואט לשנה. חשבון החשמל הזה יעמוד על סכום של מיליארד דולר, וזו בערך אותה כמות חשמל שכל משקי הבית בעיר יוסטון, על 2.13 מיליון התושבים שלה, צורכים מדי שנה. כשמביאים בחשבון שכ-40% מהאנרגיה הזו מבזבזת על מצבי המתנה, אפשר להבין בקלות מדוע האירופים מכריחים את יצרני הקונסולות להסיר את האופציות האלה מברירת המחדל. וזה בלי להזכיר את היכולות של המכשירים האלה לשמש כסטרימרים של סרטים וסדרות. כש משתמשים בהם ככאלה הם שואבים עד פי 45 יותר אנרגיה מ-Chromecast של גוגל או Apple TV, למשל.

איתי להט

צילום: אוראל כהן

נות ובקורות כדי להסביר את הפעילות שלהם. חשוב שהם לא ייכנסו למקומות שבהם יתפתחו תפיסות מוטעות לגבי העסקים שלהם ולגבי מידת הקשר של אותן חברות לסכסוך.

יש משהו שאפשר ללמוד מחברות בינלאומיות בנושא הזה?

"נושאים של זכויות אדם עולים בכל מקום. גם חברות אמריקאיות עמדו במקומות שבהם הן נאלצו לה-סביר את מעשיהן. גם בארה"ב עלו טענות על הפרות של זכויות אדם על ידי חברות אמריקאיות. אלה לא נו-שאים שמוגבלים לישראל או סין או כל מקום אחר בעולם. הגישה הכי טובה היא לקחת סט עקרונות גלובלי וליישם אותו לגבי המצבים שהן פוגשות.

יש הרבה לקחים שאפשר ללמוד מחברות בינלאומיות וחברות צריכות ליישם את זה, בין שהן נשאלות שאלות לגבי פעילותן ובין שלא. אולי חברות ישראליות מרגישות שזה מפני שהן ישראליות, אבל הרבה חברות בעולם נתקלות בזה."

יש לך דוגמה לכלי שאפשר ליישם אותו בנושאי זכויות אדם?

"אחד הרעיונות העיקריים הוא דיו דיליג'נס (בדיקת נאותות) לפרקטיקות עסקיות. לפני רכישות של חברות אחרות, החברה הרוכשת מבצעת בדיקה של כל נהלי העבודה של החברה הנ-רכשת בהיבט של זכויות אדם."

היו מקרים שעסקאות נעצרו בגלל בדיקות כאלה?

"היו מקרים שזה עצר עסקאות. אם אתה חושב על בדיקות כאלה, בא-חוז קטן התוצאה תהיה - אין בעיות. יש אחוז קטן שייביא תוצאות כל כך בעייתיות שהחברה תעדיף לסגת מה-עסקה, אבל ברוב המקרים החברה תבין שזה יותר עניין של איך לקנות ואיך לשלב את הפעילות ולא לוותר עליה. אנחנו חיים בעולם לא מושלם. סוגיות אתיות עולות כל הזמן - והשאלה היא איך החברה פועלת בעניין זה."

ארון קרמר (52)

מצב משפחתי: נשוי + 2
מקום מגורים: סן פרנסיסקו

תפקיד: מנכ"ל BSR

תק בתפקיד: 11 שנה

בין החברות שלהן ייעוץ: נייקי, שברון, יוניליוור, נוברטיס ופורד

עוד משהו: בעבר היה עיתונאי ברשת ABC בניו יורק

חד-מיניים והענקת זכויות והטבות זהות לבני זוג חד-מיניים. בישראל הנושאים שעלו בפגישה היו האוכלו-סייה הערבית והאתיופיים. האוכלוסייה הערבית זה נושא פוליטי החורג מהדיון בגיוון בתעסוקה. בארצות הברית הע-סקה של אוכלוסייה לטינית למשל לא מעלה שאלות ביטחוניות כמו העסקה של אוכלוסייה ערבית בישראל."

מה חברות ישראליות יכולות לע-שות בנוגע לזה?

"העסקים הישראליים צריכים לה-בין את האקלים הבינלאומי ולשים הג-

שונה. בארצות הברית אנחנו מדברים עכשיו על חברה פוסט-גזעית. אין יותר רוב לבן בארצות הברית, ואין יותר אוכלוסייה דומיננטית. אז אחד הנר-שאים המרכזיים עכשיו הוא נישואים

4

ולאן ילך הכסף

ימלא חורים בתקציב של ניו ג'רזי

וכדי לקנות, 3 הסנט האלה לדולר, שהיו אמורים ללכת לתיקון של הנזק הסביבתי הנרחב בשווי של מיליארדי דולרים, לא ילכו לשם. אם זה תלוי בכריסטי, ותקנה חדשה שהוא חוקק מעניקה לו את הכוח הזה, הכסף ילך לכסות חורים בתקציב הלא מאוזן של ניו ג'רזי עצמה.

או מי יממן בעתיד את שיקום סביבת תחנות הזיקוק של אקסון? עם זה כריסטי יתעסק אולי אחרי המירוץ הממשמש שלו לבית הלבן.

נחשו מי תהיה התורמת העיקרית שלו במירוץ.

3

כריסטי ממש התאמץ

הקנס הנמוך מכסה גם נזקים עתידיים

וזה בלי לגעת בכלל בהסכם שה-לקים נרחבים מהפרטים שלו חסויים. כראי גם להבהיר שאקסון נמצאה כבר אשמה בנזק סביבתי שנגרם ממתקני הזיקוק שלה על החוף כבר ב-2006.

מאז מתגבשת התביעה על 9 מיליארד דולר שעליה עמלו עשרות מח-לקות ממשל במשך כמעט עשור.

התביעה הזו נחשבה להימור כמעט בטוח, אבל אז בא כריסטי עם ההס-דר שלו - שכולל גם נזקים סביבתיים עתידיים ב-16 אתרים נוספים של החברה, שאיש אינו באמת יודע מה היקפם.

צילום: אי.מי

כריס כריסטי, מושל ניו ג'רזי